

Posudek na magisterskou diplomovou práci

Bc. Kristýna Kostková

TLUMOČENÍ PRO UKRAJINSKÉ UPRCHLÍKY

(případová studie)

Interpreting for Ukrainian Refugees (case study)

UK FF ÚTRL, září 2024

Diplomová práce Bc. Kristýny Kostkové má charakter teoreticko-empirické studie, jež se věnuje aktuální situaci v komunitním tlumočení, konkrétně tlumočení pro válečné uprchlíky. Práce má dva cíle: v teoretické části popsat povahu komunitního tlumočení, současné trendy a tendence v této oblasti tak, jak je zpracováno a popsáno v odborné literatuře, etické otázky tlumočení, rozdíly mezi tlumočením v zemi konfliktu a v hostitelské zemi, přípravu komunitních tlumočnicků se zaměřením na tlumočení na pozadí konfliktu a zkušenosti s tlumočením uprchlíků v několika evropských zemích včetně České republiky. V empirické části se diplomantka zaměřila na to, do jaké míry se tyto teoretické znalosti promítají do praxe, zkoumala organizaci, průběh a kvalitu tlumočení v Krajských asistenčních centrech pomoci Ukrajině (KACPU), jazykové a tlumočnické schopnosti a dovednosti tlumočnicků dobrovolníků i profesionálů, a to formou dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů. Diplomová práce tak tematicky vhodně navazuje na řadu předchozích obhájených diplomových prací na Ústavu translatologie FF UK, které rovněž systematicky analyzovaly roli, postavení a práci komunitního tlumočnicka v různých prostředích a situacích v České republice, poprvé se však diplomová práce v takto širokém záběru zaměřuje výlučně na tlumočení pro uprchlíky z Ukrajiny v souvislosti s agresivním vojenským útokem ze strany Ruské federace v únoru 2022. S návrhem zpracovat právě problematiku tlumočení pro válečné uprchlíky v českém prostředí přišla sama diplomantka.

Diplomová práce (DP) má 106 stran (+ 33 stran příloh: seznam grafů, kompletní seznam otázek z online dotazníkového šetření s vyplněnými odpověďmi od všech 42 respondentů, navíc je zvláště vložena obsáhlá excelová tabulka s tzv. surovými daty z dotazníků a konečně je zde soupis otázek pro polostrukturované rozhovory včetně kompletního přepisu těchto rozhovorů s jednotlivými respondenty: dva tlumočnicki-dobrovolníci, jeden profesionální tlumočnick a jeden koordinátor tlumočení). Přílohy je proto nezbytné číst společně se samotnou DP, jelikož jsou její nedílnou součástí. Diplomová práce je rozdělena, kromě Úvodu a Závěru, do dvou základních částí - Teoretické a Empirické - a následně do řady kapitol a velkého počtu podkapitol a oddílů. Teoretická a empirická část diplomové práce jsou rozsahem téměř vyrovnané a DP svojí délkou vysoce přesahuje požadavky stanovené pro magisterské závěrečné práce.

Nejprve se diplomantka v teoretické části (s. 10-48) srozumitelně, jasně a v logickém sledu věnuje specifikům komunitního tlumočení, včetně problematiky sociálního statusu komunitního tlumočnicka/tlumočnicka, vymezuje základní pojmy a opírá se přitom o poznatky z řady odborných publikací (stejně jako i dále v DP), řeší otázky spojené s etikou (vychází z Etického kodexu komunitního tlumočnicka vypracovaného organizací META) a zasazuje je do kontextu tlumočení na pozadí vojenského konfliktu. Tímto si připravuje půdu pro další

podkapitolu *Specifické podmínky tlumočení v kontextu vojenského konfliktu* (s. 15-48) a pro oddíly, kde zčásti vychází zejména ze stati uznávané badatelky B. Moser-Mercerové, jež se již dlouhé roky věnuje právě specifickým tlumočení v zónách konfliktu a přípravě dobrovolnických tlumočnicků na místě (projekt InZone). Diplomantka zde dále rozlišuje tlumočení v zemi konfliktu a tlumočení pro uprchlíky/migranty v hostitelské zemi. Poté uvádí konkrétní příklady a řešení v několika státech Evropské unie (Německo, Rakousko, Itálie, Španělsko, Francie) a poté již podrobně popisuje a analyzuje, jak k situaci migrantů a uprchlíků přistupuje Česká republika (s. 38-42). Teoretickou část Kristýna Kostková uzavírá krátkým rozbořem faktorů a okolností (s. 45-48), jež při tlumočení pro válečné uprchlíky mohou vést k psychické zátěži tlumočnicků a jaká se nabízejí a existují řešení pro její zmírnění (*Psychohygienu a ochrana sebe sama při tlumočení pro válečné uprchlíky*). Na základě všech poznatků a informací v předchozích kapitolách a podkapitolách teoretické části, vnímání role a postavení komunitního tlumočnicka při práci s válečnými uprchlíky si diplomantka postupně připravuje půdu pro svůj empirický výzkum.

Empirická část DP (s. 48-100) dokumentuje provedený výzkum, pomocí kterého se diplomantka snažila podat přehled o tom, jak probíhalo v prvních týdnech a měsících tlumočení v centrech pomoci ukrajinským uprchlíkům v České republice. Nejdříve představuje východiska svého výzkumu, jeho cíle, a výzkumné otázky.

Precizně popisuje svoji metodologii, kdy se rozhodla zkombinovat kvantitativní a kvalitativní výzkum, tj. dotazníkové šetření a polostrukturované rozhovory se zástupci tří klíčových skupin (dobrovolní tlumočníci, profesionální tlumočníci a koordinátoři tlumočení v KACPU). Věnuje se podrobně přípravě a podobě dotazníků s otevřenými i uzavřenými otázkami (celkem 32 otázek) pro profesionální a dobrovolné tlumočnické (získala zpět 42 online vyplněných dotazníků), pilotní studii, účastníkům výzkumu i jeho vlastnímu průběhu, tj. sběru dat a respondentům. Pro větší přehlednost otázky v dotazníku rozdělila do tří sekcí: 1. demografické údaje, 2. vzdělání a jazykové znalosti a 3. tlumočnická praxe. Získaná data z dotazníkového šetření postupně také v tomto pořadí podrobně analyzuje a dokládá konkrétními odpověďmi a řadou grafů (s. 62-90). Stejným způsobem přistupuje i k přípravě polostrukturovaných rozhovorů, jež uskutečnila se třemi respondenty (jeden respondent souběžně působil jako dobrovolný tlumočnick i koordinátor tlumočení, proto odpovídal jako zástupce obou těchto skupin – celkem jsou tedy rozhovory čtyři). Kristýna Kostková otevřeně přiznává jisté nedostatky ve formulaci otázek v dotazníku, respektive limity online verze svého dotazníkového šetření a časový rámeček. V kapitolách *Diskuse a Závěry vyplývající z výzkumu a z diskuze* (s. 95-99) shrnuje své poznatky a snaží se vyvodit i obecnější závěry (s. 95-97), přičemž správně zdůrazňuje, že její výzkum měl – i s ohledem na počet respondentů – charakter případové studie. Mezi nejčastější problémy, se kterými se tlumočnické potýkali, byla psychická zátěž, potíže se zachováním role tlumočnicka a tlumočnické nestrannosti, chybějící znalosti či zkušenosti s prací s válečnými uprchlíky a chybějící tlumočnická praxe a zkušenosti (s. 98). Odpovědi rovněž ukázaly, že organizátoři tlumočení ve většině případů tlumočnickům nabídli finanční odměnu a také tlumočnickům poskytovali nějakou formu podpory, které většina tlumočnicků využila (s. 98). Je vhodné zmínit rovněž hlavní doporučení formulovaná diplomantkou, jež vyplývají z výsledků jejího výzkumu: *tlumočnické pracující v centrech pomoci by měli mít alespoň základní tlumočnické vzdělání a dostatečnou úroveň všech pracovních jazyků...Měli by za svoji práci pobírat adekvátní odměnu...Nad rámeček tlumočnického a jazykového vzdělání by jim mohlo být poskytováno také vzdělání ohledně práce s uprchlíky a psychohygieny...Další pracovníci center by měli mít možnost projít školením, jak s tlumočnické spolupracovat... Všechna tato doporučení je ovšem potřeba interpretovat s opatrností a zasadit je do kontextu reálné krizové situace, kterou válka a příliv uprchlíků představovaly...* (s. 98).

Výsledky dotazníkového šetření, doplněné přehlednými grafy, jakož i informace získané z polostrukturovaných rozhovorů s tlumočníky (dobrovolní i profesionální) a s koordinátorem tlumočnicků v KACPU představují velmi vhodný základ pro další případný výzkum v této oblasti.

V průběhu obhajoby by diplomantka mohla odpovědět na tyto otázky:

1) *Bylo možné z odpovědí v dotazníku či z polostrukturovaného rozhovoru zjistit, ve kterém KACPU tlumočnick/ce působili?*

2) *Můžete stručně (2-3 věty) uvést specifika tlumočení v hostitelské zemi pro Slovensko a Maďarsko? (viz nesoulad s informacemi v Obsahu: 2.3.3. Tlumočení v hostitelské zemi, dále na s. 16 a na s. 27-38).*

K obsahové stránce nemám připomínky, práce je přehledně strukturovaná a celá analýza jak výsledků získaných z dotazníků, tak i polostrukturovaných rozhovorů a následná diskuse je poctivě postavená a zpracovaná.

Drobné komentáře mám k formální a jazykové stránce (překlepy, koncovky, pojmy: s. 22. (*Interpeting*; s. 29: místo „magazín“ vhodnější „časopis“ atd. -vyznačeno v pomocném odevzdaném papírovém výtisku). Dotazník je možná nadbytečně uváděn v DP celý dvakrát – přímo v textu a následně i v Přílohách.

Naopak oceňuji zvýrazňování tučným písmem a citace kurzívou, jež umožňují rychlejší orientaci v textu.

Práce Kristýny Kostkové splňuje všechny náležitosti magisterské diplomové práce. Je napsaná samostatně, kultivovaným jazykem a přináší řadu zajímavých a užitečných poznatků pro praxi, ale i teorii komunitního tlumočení, zejména pro oblast etiky, deontologie, role a postavení tlumočnicka, ať už dobrovolníka či profesionála, při jeho pracovním nasazení ve vypjatých situacích tlumočení pro válečné uprchlíky v hostitelské zemi. Způsobem zpracování dané problematiky diplomantka prokázala, že nastudovala příslušnou odbornou literaturu, že s touto literaturou dovede dobře pracovat a je schopna jednotlivé úvahy, názory a poznatky uváděné v empirické části své diplomové práce (dotazníkové šetření a polostrukturované rozhovory) samostatně utřídit, předložit a systematizovat.

Diplomovou práci **Bc. Kristýny Kostkové** doporučuji k obhajobě a hodnotím ji prozatím stupněm **výborně**. O definitivní klasifikaci rozhodne vlastní průběh obhajoby.

Prof. PhDr. Ivana Čenková, CSc.
vedoucí diplomové práce
Ústav translatologie FF UK

Praha 22. 08. 2024